

В.П. Марчук, канд. екон. наук, доц.,
ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

До проблеми збільшення долі українських банків в міжнародних переказах із-за кордону

В умовах глобалізації світової економіки відбувається постійна міграція робочої сили. Значна частина зароблених грошей трудових мігрантів повертається в країни – донори у вигляді грошових надходжень до рідних та близьких. За даними Світового банку кожен десятий чоловік у світі живе за рахунок грошових надходжень від працюючих за кордоном. Світовий обсяг валютних надходжень експерти оцінюють приблизно у 600 млрд. дол. США, що в 3 рази більше сум, які надходять до країн, що розвиваються в рамках програм міжнародної допомоги. Так, наприклад, в Таджикистані грошові надходження від трудових мігрантів із-за кордону складають 45% ВВП країни, а в Молдові – 38%.

Валютні надходження від трудових мігрантів надходять, як через банківські установи з відкриттям відправником рахунку, так і без відкриття рахунку за допомогою міжнародних платіжних систем, а також через водіїв автобусів, які здійснюють міжнародні перевезення та знайомих, які їдуть у відпустки.

За даними українських експертів на перекази через міжнародні платіжні системи припадає в середньому тільки 20-30% усього транскордонного трафіку грошей фізичних осіб. За даними Національного банку України в 2008 році обсяг грошових надходжень із-за кордону за допомогою міжнародних платіжних систем склав 2,9 млрд. дол. США. Якщо поділити цю суму на кількість населення України то це буде становити близько 70 дол. США на людину в рік. Якщо вважати, що загальна сума переказів за допомогою міжнародних платіжних систем складає 30% від загальної суми валютних надходжень то в цілому сумарний приток валюти в Україну складає близько 10 млрд. дол. США.

Між тим, за даними Національного банку Молдови, через банки країни трудові мігранти у 2004-2007 рр. надсилали в розрахунок на одну людину в рік 400-1400 дол. США. При цьому поступове збільшення сум валюти, що перераховуються в Молдову було пов'язано не так з підвищенням зарплат або примноженням кількості заробітчан, як із зростанням популярності банківських переказів.

За даними Світового банку з України до 2005 р. виїхало 13% населення, що складає близько 4 млн. громадян. Згідно проведеного у 2008 р. дослідження фонду Open Ukraine 48,8% трудових мігрантів виїхало до Російської Федерації, 13,4% - до Італії, 12,8% - до Чехії, 7,4% - до Польщі, 3,9% - до Іспанії, 3% - до Португалії. Відповідно в 2008 р., за даними Національного банку України, через міжнародні платіжні системи нерезидентів більше всього коштів надійшло з Російської Федерації – 48%, а потім з США – 9%, з Італії – 6,5%, з

Іспанії – 6%. Висока питома вага переказів з Росії пояснюється не тільки більшою кількістю працюючих, а і тим тим, що в Росії більшість трудових мігрантів працює легально, знає російську мову і має доступ до банківських установ. Крім того, вартість переказів з Росії в Україну невисока (іноді до 1% від суми). Трудові мігранти, які працюють в Європі в більшості своїй працюють нелегально, багато з них не володіє іноземною мовою і відповідно не має доступу до банківських установ. Крім того, вартість грошових переказів з країн Європи значно більша ніж з Росії.

Український ринок міжнародних переказів достатньо цікавий для банків та міжнародних платіжних систем, По оцінкам банкірів у 2008 р. сумарний дохід від роботи операторів в секторі транскордонних переказів між Україною та іншими країнами склав близько 200 млн. дол. США. Кількість міжнародних платіжних систем в Україні, які належать нерезидентам стрімко зростає і станом на 01.09.2009 р. їх було 30. За обсягами транскордонних переказів у 2008 р. лідером ринку в Україні була міжнародна платіжна система «Western Union», доля якої склала 43 % ринку. Ця система має найбільш розгалужену мережу в Україні (17 банків агентів та 132 банка субагента). Система «Юністрім» займає 16 % ринку та має 32 банки агенти, а система «Money Gram» займає 12% ринку та має 22 банки агенти і 47 банків субагентів.

Українськими банками також створено дві міжнародні платіжні системи – PrivatMoney (“Приватбанк») та Avers (банк «Фінанси та кредит»). В 2008 р. за допомогою PrivatMoney в Україну було відправлено 297 млн. дол. США, а за допомогою Avers – 5 млн. дол. США. В цілому в 2008 р. за допомогою українських міжнародних платіжних систем в Україну було відправлено 302 млн. дол. США, або біля 10% від загальної суми відправлених переказів.

Таким чином, для того щоб зменшити ризики втрати зароблених грошей трудовими мігрантами від нелегального переміщення валюти в Україну та збільшити долю українських банківських міжнародних переказів необхідно:

- на державному рівні сприяти збільшенню долі громадян, які працюють за кордоном легально;
- широко інформувати трудових мігрантів про можливість здійснення переказів з відкриттям рахунків в банках-нерезидентах;
- українським банкам розширювати мережу закордонних філій та міжнародних платіжних систем;
- українським банкам заключати угоди з багатофілійними банками - нерезидентами про використання їх мережі для здійснення переказів через банкомати та Internet, як це зробив «Укресімбанк» з португальським банком «Espirito Santo S.A.».

Марчук В.П. До проблеми збільшення частки банків у міжнародних переказах із-за кордону [Текст] / Марчук В.П. // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. тез доповідей XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (12 -13 листопада 2009 р.). - Суми: УАБС НБУ, 2009. - Т.2. - С. 41-42.